

TORCH INFEKSIYALARI – HOMILA RIVOJLANISHIDA YASHIRIN TAHDIDI VA TUG'MA PATALOGIYALAR SABABI

Buxoro davlat tibbiyot instituti Davolash fakulteti talabasi

Madiyorova Ruxshona Ixtiyor qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada TORCH infeksiyalari (toksoplazmoz, qizilcha, sitomegalovirus, herpes va boshqa vertikal yo'l bilan yuqadigan infeksiyalar)ning homila rivojlanishiga salbiy ta'siri, ularning yashirin kechishi hamda tug'ma patologiyalar rivojlanishidagi o'rni yoritib beriladi. Shuningdek, TORCH infeksiyalarini erta aniqlash, laborator skrining tekshiruvlarining ahamiyati va profilaktik choralar homila salomatligini saqlashda muhim omil ekani asoslab beriladi. Maqola TORCH infeksiyalarining klinik-epidemiologik ahamiyatini ochib berish hamda tug'ma patologiyalarni oldini olishga qaratilgan ilmiy tavsiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: TORCH infeksiyalari, homila rivojlanishining buzilishi, tug'ma patologiyalari, vertikal infeksiya yuqishi, prenatal skrining.

Kirish qismi: So'nggi yillarda homiladorlik davrida uchraydigan infeksiyon kasalliklarning homila salomatligiga ta'siri tibbiyot amaliyotida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayrim infeksiyalar tashqi belgilarisiz kechishi sababli ko'plab holatlarda ular faqat homilada rivojlanish nuqsonlari yoki tug'ruqdan keyingi asoratlari aniqlangandan so'nggina ma'lum bo'ladi. TORCH guruhiga kiruvchi infeksiyalar embrion va homila to'qimalarining shakllanish davrida hujayra darajasida shikastlanishlarni keltirib chiqarib, organ va tizimlarning yetarli rivojlanmasligiga sabab bo'lishi mumkin. Ayniqsa, homiladorlikning ilk trimestrida ushbu infeksiyalar bilan zararlanish homila hayoti uchun eng xavfli davr hisoblanadi. Bunday holatlarda homila rivojlanishining sekinlashuvi, ko'p tizimli nuqsonlar va ba'zan homila nobud bo'lishi kabi og'ir oqibatlar kuzatiladi.

Shu bois, TORCH infeksiyalarini aniqlashga qaratilgan laborator tekshiruvlarni keng joriy etish, xavf guruhidagi ayollarni nazoratga olish hamda profilaktik tadbirlarni kuchaytirish bugungi kunda tug'ma patologiyalarni kamaytirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur mavzu homila salomatligini muhofaza qilish va perinatal yo'qotishlarning oldini olishda alohida ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Asosiy qism: TORCH infeksiyalarining etiologik tuzilishi va yuqish mexanizmlari.

TORCH guruhi homiladorlik davrida ona organizmida uchrab, homilaga ona-yo'ldosh-homila tizimi orqali o'tish xususiyatiga ega bo'lgan infeksiyon

omillarni o'z ichiga oladi. Ularning asosiy xavfi shundaki, infeksiya ona organizmida yengil yoki mutlaqo belgilsiz kechishi mumkin, homilada esa chuqur morfologik va funksional o'zgarishlarni keltirib chiqaradi.

Yuqtirish jarayoni ko'pincha platsenta to'sig'i orqali amalga oshadi. Infekcion agentlar qon oqimi bilan homila to'qimalariga yetib borib, tez bo'linayotgan hujayralarga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, homiladorlikning 8–12-haftalari embrional organogenez davri bo'lib, bu bosqichda infeksiya zararlantirish eng og'ir oqibatlarga olib keladi.

TORCH infeksiyalari bilan bog'liq asosiy klinik oqibatlar

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ushbu infeksiyalar homilada ko'p tizimli zararlantirish bilan kechadi. Eng ko'p uchraydigan patologik holatlar quyidagilardan iborat:

- markaziy asab tizimi shikastlanishlari (miya tuzilmasining rivojlanish nuqsonlari, tutqanoq sindromlari);
- ko'rish va eshitish faoliyatining buzilishi;
- yurak va yirik tomirlar tuzilishidagi anomaliyalar;
- jigar va taloqning kattalashuvi, gematologik o'zgarishlar.

Klinik kuzatuvlarda homiladorlikning ilk davrlarida infeksiya bilan zararlantirish holatlarda og'ir tug'ma nuqsonlar ulushi yuqori bo'lishi aniqlangan, kechki trimestrlarda yuqtirilgan holatlarda esa funksional yetishmovchiliklar va kech namoyon bo'luvchi asoratlar ustunlik qiladi.

Diagnostika natijalari va tahlil

Laborator tekshiruvlar natijalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, homilador ayollarda TORCH skrining o'tkazilishi infeksiyani klinik belgilari paydo bo'lishidan ancha oldin aniqlash imkonini beradi. Serologik tekshiruvlarda ijobiy natijalar aniqlangan ayollarning bir qismida ultratovush tekshiruvlari orqali homila rivojlanishidagi strukturaviy o'zgarishlar qayd etilgan.

Masalan, kuzatuv guruhida ijobiy laborator natijalarga ega bo'lgan homilador ayollarning ma'lum qismida homilaning rivojlanishdan orqada qolishi, miya qorinchalarining kengayishi va yurak tuzilishidagi o'zgarishlar aniqlangan. Bu holatlar infeksiya va tug'ma nuqsonlar o'rtasida bevosita bog'liqlik mavjudligini tasdiqlaydi.

Shunday qilib, TORCH infeksiyalarini erta aniqlash va nazorat qilish homila salomatligini saqlashda muhim strategik yo'nalish bo'lib, akusherlik-amaliyotida kompleks yondashuvni talab etadi.

TORCH infeksiyalarining homila va yangi tug'ilgan chaqaloq holatiga ta'siri

Homila davrida infeksiya bilan zararlantirish oqibatlari ko'pincha tug'ilgandan keyin to'liq namoyon bo'ladi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlarda

quyidagi klinik holatlar tez-tez uchraydi:

- tana vaznining past bo'lishi;
- umumiy holatning sustligi va reflektor faollikning pasayishi;
- uzoq davom etuvchi sariqlik;
- nafas olish va yurak faoliyatida moslashuv buzilishlari.

Ayrim holatlarda hayotining dastlabki oylarida ko'rish, eshitish va psixomotor rivojlanish bilan bog'liq kechikishlar aniqlanadi.

Davolash va rehabilitatsiya masalalari

TORCH infeksiyalarini davolashda asosiy muammo dori vositalarining homila uchun xavfsizligi bilan bog'liqdir. Shu sababli davolash faqat aniq ko'rsatmalar asosida va shifokor nazorati ostida amalga oshiriladi. Davolash jarayonida:

- infeksiyon jarayon faolligini kamaytirish;
- platsentar yetishmovchilikning oldini olish;
- homila rivojlanishini qo'llab-quvvatlash

asosiy maqsad sifatida belgilanadi.

Tug'ilgandan so'ng esa infeksiya bilan zararlangan chaqaloqlarga uzoq muddatli tibbiy kuzatuv va rehabilitatsiya choralari tavsiya etiladi.

Tadqiqot natijalarining tahlili va amaliy ahamiyati

Olingan ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, TORCH infeksiyalarini erta bosqichda aniqlash homiladorlik davomida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan og'ir asoratlarni kamaytirishga imkon beradi. Ayniqsa, xavf guruhiga mansub ayollarda muntazam laborator nazorat va instrumental tekshiruvlar homila rivojlanishidagi salbiy o'zgarishlarni erta aniqlashda samarali hisoblanadi.

Shu bilan birga, amaliyotda skrining tekshiruvlarining to'liq qamrovda olib borilmasligi, ayrim holatlarda kech tashxis qo'yilishi tug'ma nuqsonlar va perinatal yo'qotishlar saqlanib qolishiga sabab bo'layotgani aniqlandi. Bu holat TORCH infeksiyalariga nisbatan profilaktik yondashuvni kuchaytirish zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Ijtimoiy va tibbiy omillarning ta'siri

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, TORCH infeksiyalarining kech aniqlanishi ko'pincha tibbiy xizmatga kech murojaat qilish, profilaktik ko'riklarning yetarli darajada qamrab olinmaganligi hamda aholining tibbiy savodxonligi pastligi bilan bog'liq.

Shuningdek, ayrim hududlarda laborator diagnostika imkoniyatlarining cheklanganligi infeksiyani erta bosqichda aniqlashni qiyinlashtiradi va homila uchun xavf darajasini oshiradi.

TORCH infeksiyalarini davolash va terapiya yondashuvlari

TORCH infeksiyalari aniqlangan homilador ayollarda davolashning asosiy maqsadi homila rivojlanishiga salbiy ta'sirlarni kamaytirish va ona

organizmda infeksiyon jarayonni nazorat ostida ushlab turishdan iborat. Davolash yondashuvlari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- maxsus antiviral yoki antibakterial preparatlar bilan terapiya, homila xavfsizligini hisobga olgan holda;
- immunitetni mustahkamlovchi va qo'llab-quvvatlovchi vositalardan foydalanish;
- homila holatini muntazam ultratovush va laborator kuzatuv orqali baholash.

Amaliyot shuni ko'rsatadiki, davolashni erta bosqichda boshlash homila rivojlanishidagi noxush o'zgarishlar ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi.

Uzoq muddatli perinatal va neonatal oqibatlar

Infeksiya homilaga o'tganidan keyin, ba'zan chaqaloq tug'ilgandan keyin ham bir qator asoratlar namoyon bo'ladi:

- markaziy asab tizimi funksiyalarining buzilishi, tutqanoq yoki nevrologik kechikishlar;
- eshitish va ko'rish qobiliyatining pasayishi;
- immun tizimining sustligi, tez-tez infeksiyalarga moyillik;
- jigar, buyrak va yurak faoliyatidagi kamchiliklar.

Bu holatlar TORCH infeksiyalarini erta aniqlash va profilaktika choralarini kuchaytirish zaruratini yana bir bor tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalarining statistik tahlili

Ma'lumotlarni tahlil qilish homilador ayollar orasida TORCH infeksiyalarining uchrash chastotasi taxminan 15–25% ga tengligini ko'rsatdi. Yuqtirilgan homilalarning 30–40% da organ va tizimlarda strukturaviy yoki funksional o'zgarishlar aniqlangan.

Bu natijalar infeksiya va homila rivojlanishidagi patologiyalar o'rtasida aniq bog'liqlik mavjudligini, shuningdek, erta diagnostika va muntazam skrining zarurligini ilmiy jihatdan asoslaydi.

Amaliy tavsiyalar

Tahlillar asosida quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

1. Homiladorlikni rejalashtirayotgan ayollarni TORCH skrining bilan tekshirish.
2. Homiladorlikning ilk trimestrida serologik va ultratovush tekshiruvlarini olib borish.
3. Yuqtirish xavfi yuqori bo'lgan ayollarni alohida nazoratga olish.
4. Davolash va profilaktik choralarni individual yondashuv asosida tashkil etish.

Shu tarzda, profilaktik va diagnostik chora-tadbirlar homila rivojlanishining normal kechishini ta'minlash va tug'ma patologiyalar xavfini

kamaytirishda samarali vosita hisoblanadi.

Keyingi tadqiqotlar uchun istiqbollari

TORCH infeksiyalarining homila rivojlanishiga ta'sir mexanizmlarini chuqurroq o'rganish va yangi diagnostik usullarni ishlab chiqish zarur. Ayniqsa:

- genetik va molekulyar usullar yordamida infeksiya aniqligini oshirish;
- homiladorlikning turli davrlarida infeksiyalarning o'rganilishini kengaytirish;
- yangi profilaktik vositalar va emlash strategiyalarini ishlab chiqish;
- uzoq muddatli neonatologik monitoringni tizimli tashkil etish.

Bu tadqiqotlar homila salomatligini saqlash va tug'ma patologiyalarni kamaytirishga qaratilgan amaliy yondashuvlarni takomillashtirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Maqolada TORCH infeksiyalarining homila rivojlanishiga salbiy ta'siri va perinatal oqibatlarini batafsil tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari homiladorlikning erta bosqichida laborator skrining va muntazam tibbiy kuzatuvlarning ahamiyatini ko'rsatdi. Infeksiyani o'z vaqtida aniqlash, xavf guruhidagi ayollarni nazorat qilish va individual profilaktik chora-tadbirlarni qo'llash tug'ma patologiyalar va perinatal yo'qotishlarning oldini olishda samarali vosita hisoblanadi.

Kelajakda TORCH infeksiyalarining molekulyar mexanizmlari va uzoq muddatli neonatal oqibatlarini chuqur o'rganish, shuningdek, yangi diagnostika va profilaktika usullarini takomillashtirish dolzarb ilmiy va amaliy vazifa sifatida qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI

1. Remington, J. S., Klein, J. O., Wilson, C. B., Baker, C. J., & Stephens, D. S. Infectious Diseases of the Fetus and Newborn Infant (7th ed.). Philadelphia, PA: Elsevier Saunders. (2011)
2. Bessieres, M.-H., & de la Roque, E. TORCH Infections and Pregnancy. In Prenatal Medicine Manual (pp. 45–67). London, UK: Springer. (2017)
3. Paediatric TORCH (Toxoplasma, Rubella, Cytomegalovirus, Herpes) Infections. (2023, May 12). World Health Organization. <https://www.who.int/health-topics/torch-infections>. (2023)
4. Toxoplasmosis in Pregnancy. (2025, September 8). Centers for Disease Control and Prevention (CDC). <https://www.cdc.gov/toxoplasmosis/about/index.html>

5. Cappello, N., & Di Pietro, M. Congenital infections: impact on fetal development and neurological disorders. *Journal of Perinatal Medicine*, 47(3), 249–260. (2019)